

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๖

นิพพานไม่ใช่ผู้รู้

วันที่ ๑ เมื่อวานนี้ทองคำได้ ๑ กิโล ๑๔ บาท ๘๖ สตางค์ ดอลลาร์ได้ ๑๓๙ ดอลลาร์ ทองคำที่ได้หลังจากการมอบเข้าคลังหลวงแล้วเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ ได้ ๕๒๐ กิโล กับ ๑๓ บาท ๓๑ สตางค์ ดอลลาร์ได้ ๒๓๐,๕๖๐ ดอลลาร์ ยังขาดดอลลาร์อยู่อีก ๗๙,๔๔๐ ดอลลาร์ จะครบจำนวน ๓ แสนดอลลาร์ ทองคำที่ได้แล้วทั้งหมดที่มอบแล้วและยังไม่ได้มอบ เป็นจำนวน ๖,๐๗๙ กิโลกรัม รวมดอลลาร์ที่ได้แล้วทั้งหมด ที่มอบแล้วและยังไม่ได้มอบ เป็นจำนวน ๗,๔๓๐,๕๖๐ ดอลลาร์

เงินสดที่นำไปซื้อทองคำเข้าคลังหลวงนั้นจำนวน ๑,๑๑๒ ล้านบาท กรณาทราบตาม นี้ เงินสดที่ซื้อทองคำเข้าคลังหลวงนับว่าน้อยมากทีเดียว ทั้งนี้เพราะกระจายออกไปทั่วประเทศไทยเรา เงินสดออกเป็นสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ สงเคราะห์สงหาคนทุกข์คนจน จนกระทั่งคนเจ็บไข้ได้ป่วยเข้าสู่โรงพยาบาล มาขอความช่วยเหลือจากทางวัดได้ให้ตลอด เหล่านี้จำนวนมาก คนทุกข์คนจนเป็นอีกประเภทหนึ่ง มีเหตุผลที่จะต้องช่วยเหลือก็ช่วยเหลือกันไป จากนั้นก็สถานสงเคราะห์ โรงร่ำโรงเรียน โรงเรียนมากหลายสิบหลัง โรงพยาบาลด้วยแล้วร่วมร้อยหลังแล้วมัง ดิกร่วมร้อยหลังแล้วมัง แล้วที่ราชการต่าง ๆ ทั่ว ๆ ไป เมื่อวานนี้ทางเรือนจำอำเภอสว่างฯ นี้ก็มาขอ ตกลงเราก็ให้แล้ว มาทุกทิศทุกทางที่จะให้เราช่วยเหลือ

ทางลาดยาวเวลานี้ก็ขึ้นแล้ว ดิกรสองหลัง หลังละ ๓ ชั้น กะไว้พอประมาณว่าหลังละ ๑๕ ล้าน กำลังขึ้นเวลานี้ นี้ก็เรือนจำ หลายแห่ง หนองบัวลำภู อุตรฯ ลาดยาว แล้วอำเภอสว่างแดนดิน นี้ .๔ แห่งแล้วพวกเรือนจำ นี้ละที่เงินสดเงินไทยเราไม่ได้ซื้อทองคำเข้าคลังหลวงเพราะเป็นความจำเป็น คลังหลวงคือต้นลำอันใหญ่โต กิ่งก้านก็คือคนทั้งประเทศ กิ่งก้านสาขาดอกใบกระจายไปทั่วประเทศ ที่จะต้องได้รับการหล่อเลี้ยงจากลำต้นนี้ออกไป กิ่งก้านต่าง ๆ เพราะฉะนั้นเงินสดเราจึงไม่ได้เข้าคลังหลวงเท่าที่ควรจะเข้าได้ ทั้ง ๆ ที่เงินสดนี้ได้มากนะ เป็นพัน ๆ ล้าน เพราะได้มาตลอด ๆ เฉพาะที่ช่วยชาติคราวนี้เรียกว่าได้มากจริง ๆ ส่วนที่เด่นชัดก็คือช่วยชาติ

สำหรับปัจจัยของหลวงตาตั้งแต่มาสร้างวัดมีจำนวนไม่น้อยเพียงไร ประชาชนทั้งหลายทั้งใกล้ทั้งไกลจากที่ต่าง ๆ มาถวายเรา จำนวนเท่าไรก็ทุ่มลงเพื่อชาติบ้านเมืองเรา

เพื่อโลกทั้งนั้น ๆ ตลอดมานะ เงินนี้เราไม่เคยเก็บตั้งแต่สร้างวัดมาตลอด มีแต่สงเคราะห์ สงหาโลกเรื่อยมาและจะเรื่อยไปอีก จนกระทั่งเราตายเมื่อไรนั้นแหละถึงจะหยุดการ สงเคราะห์ด้วยวัตถุ

ให้คิดถึงส่วนรวมเป็นสำคัญนะ อย่าคิดเห็นแต่ส่วนตัว คนคิดเห็นแต่ส่วนตัวเรียกว่าเป็นคนคับแคบ ไปที่ไหนมักตีบตัน เพื่อนฝูงไม่ค่อยมีเพราะความคับแคบ ไปก็เพียง หลวมตัวไป ทั้งยากทั้งลำบากไป ความเห็นแก่ส่วนรวมหมายถึงจิตใจกว้างขวาง มองรอบ ด้าน เช่นในครอบครัวของเรามีกี่คน คนในครอบครัว นี่เห็นไหมพ่อแม่มองลูกเต้าหลาน หลานของตนมองรอบเลยนะทุกคน มองรอบในครอบครัว ลูกเต้าหลานหลานเหลนกี่คน หมูหมา เป็ดไก่ เลี้ยงดูอย่างทั่วถึง เป็นระยะ ๆ ออกจากนั้นก็เรียกว่าส่วนรวม มองถึงส่วนรวม มอง ถึงส่วนใหญ่ให้รอบ เป็นระยะ ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นความกว้างขวางออกไป ๆ ให้พากัน พิจารณา ตั้งใจปฏิบัติ จิตใจของบุคคลที่กว้างขวางผิดกันนะ กับจิตใจของคนที่คับแคบตีบ ตัน คนที่มีจิตใจคับแคบตระหนี่ถี่เหนียวนั้น รู้สึกไม่ค่อยมีรัศมีแพรวพราวนะ ผู้ที่มีจิตใจ อ่อนกว้างขวางฉายออกมานี้กว้างขวางแพรวพราวไป ด้วยอำนาจแห่งน้ำใจที่มีเมตตากว้าง ขวาง

จนจะถึงจุดแล้วนะ เอาให้ดี บรรดาลูกศิษย์ลูกหาที่พร้อมใจกันว่าจะให้เสร็จในปี ๕๖ นี้ สำหรับหลวงตาแล้วพร้อมเสมอที่จะให้เสร็จ เพราะอยากให้เสร็จอยู่แล้วเนื่องจาก ธาตุขันธ์ทุกอย่างมันอ่อนลง ๆ แล้วจิตใจก็ต้องอาศัยธาตุขันธ์เป็นกำลัง อย่งไปคราวที่ แล้วนี้ ออกตั้งแต่วันที่ ๒๐ จนกระทั่งถึงวันที่ ๒๙ กลับมา แหม รู้สึกว่าอ่อนเพลียเอามากที่ เดียว จนถึงได้ออกเป็นคำพูดออกมาเลยว่า จะให้เราไปแบบนี้ก็เป็นไปไม่ได้แล้ว ออก แล้วนะ ถ้าออกแล้วมันจะเป็นไปตามนั้น เรียกว่าจะไม่ซ้ำอีกแบบนี้ละว่ากัน คือไปคราวนี้รู้ สึกว่าอ่อนมาก การเทศนาว่าการ พักที่นั่นพักที่นี่ชอกแซกชิกแซก เหมือนฟุตบอลกลิ้งไป กลิ้งมา กลิ้งไปที่ไหนเรื่องใหญ่ก็คือเรื่องเทศน์ เทศน์แต่ละกัณฑ์ ๆ เป็นชั่วโมงขึ้นไป ๆ หายใจด้วยคำพูดคำจา มันเหนื่อยมากยิ่งขึ้นกว่าเราหายใจธรรมดา

หายใจธรรมดาไม่มีคำพูดออกมานี้ไม่ค่อยเหน็ดเหนื่อย แต่หายใจด้วยคำพูดคำจา เทศนาว่าการนี้เหนื่อย เทศน์จบลงแล้วอ่อนไปเลย เวลาเทศน์ก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง เหมือน นักมวยเขาต่อยกันไม่รู้เจ็บปวดแสบร้อนเหน็ดเหนื่อยที่ไหน พอให้น้ำเท่านั้นและลงจาก เวทีจะสลบไหลไปทั้งฝ่ายแพ่ฝ่ายชนะ อันนี้จิตใจเราที่ทำงานเพื่อโลกโดยอาศัยสังฆารว่าง ภายนี้ไปทำก็แบบเดียวกัน เทศนาว่าการตอนเทศน์ไปก็ปัจจุบัน ที่นี้เวลาเทศน์หนักเข้า ๆ มันก็เตือน เตือนอยู่บนเวทีด้วยนะ นักมวยต่อยกันนี้ธรรมดาเขา ตอนต่อยกันเขาไม่รู้จัก

เจ็บปวดแสบร้อน แต่เราเวลาเทศน์นานเข้า ๆ มันเตือน ค่อยเตือน พอเตือนก็เริ่มเหยียบ เบรก ๆ เตียวหยุด

เราเทศน์สอนพี่น้องทั้งหลายเราเทศน์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยความเมตตาทุกสัปดาห์ ทุกส่วน บรรดาที่ช่วยโลกนี้มีแต่เป็นความบริสุทธิ์ล้วน ๆ ครอบด้วยความเมตตา เราจึงไม่มีอะไรสำหรับเราเองเราบอกตรง ๆ อย่างนี้เรื่อยมา คราวนี้เป็นคราวที่เรียกว่าสุดขีดแล้ว ชีวิตของเราก็ตูตุด อัดภาพร่างกาย ภูษาศาสนิกสุดขีดนี้แล้ว จำอยู่ในหัวใจถามใคร พระพุทธเจ้าท่านถามใคร ธรรมอันเดียวกัน ความรู้ที่รับธรรม ธรรมกับความรู้กับใจนี้ก็เหมือนกัน พระพุทธเจ้าฉันใด สวากฉันนั้น แล้วสงสัยกันอะไร ตรงเป้ง ๆ เลย อย่างที่ท่านแสดงมานอก ๆ ตั้งแต่วันเดือนสามเพ็ญถึงวันเดือนหกเพ็ญ ระยะเวลาที่ทรงปลงพระชนมายุ เรียกว่าปลงสังขาร จากนั้นไปนั้นอีก ๓ เดือนเราจะนิพพาน จะตาย

พอถึงวันนั้นก็เสด็จเลย เห็นไหมละ นั้นละตรงแนวเลย ตามพระญาณที่ยังทราบรอบในพระองค์ทั้งหมด มาก็บอกว่าจะมาตายที่นี่ เห็นไหมละ มีสะทกสะท้านที่ไหน พูดเรื่องอะไรนี้พระญาณจะรอบไปหมดทันที ๆ นี้พุทธวิสัยเป็นอย่างนั้น อย่างที่ว่าน้ำขุ่นเป็นตมเป็นโคลน ที่ให้พระอานนท์ตักมาเสวย น้ำขุ่นเป็นตมเป็นโคลนไปหมด ไข่แล้ว ยอมรับทันที แต่ก่อนเราเป็นนายโคตต่าง เคยนำโคตต่างค้าขาย โคตตั้งสี่ร้อยห้าร้อย ลงหนองใหญ่ ๆ น้ำขุ่นเป็นตมเป็นโคลน พวกโคเองก็กินน้ำขุ่นกันไปหมด กรรมอันนั้นแหละมาตามเรา เอาไปอีก ไปคราวนี้น้ำใสแจ้ว พอพูดว่าน้ำขุ่นเท่านั้นทรงย้อนทันที พระองค์ทรงทราบปืบทันที นี่ละศาสดาของโลกสงสารเรา ให้พากันพิจารณา

พูดถึงเรื่องอะไรนี้ เพราะมันมีสายทางมา ทุกคนมาจากไหน สายทางมีด้วยกันมาทุกคนมาที่นี่ สายทางแห่งความเกิดตายเกี่ยวกับเรื่องการทำกรรมหนักเบาเล็กน้อย มันก็เป็นสายยาวเหยียดมา พบปืบนี้มันก็วิ่งตามสายทาง แล้วมันตายสูญไปไหนพิจารณาซิ สายทางที่ก้าวเข้ามาเมื่อเห็นอยู่ สูญไปไหน เช่นเราผ่านเข้ามาบ้านตาดเข้ามานี้ ก็เป็นสายทางเข้ามานี้มันสูญไปไหน เรามาอยู่ที่นี่มาจากสายทางนี้ ก็มาถึงตัวจริง แล้วมันสูญไปไหน ตัวจริงอยู่ในศาลานั่งเต็มอยู่นี้มันสูญหรือ พิจารณาซิ นั่นก็มาตามสายทางมาอยู่ที่นี่

นี่มาจากภพนั้นภพนี้ซึ่งเป็นสายทางแห่งภพชาติก็เป็นเช่นเดียวกัน มาแล้วก็อยู่ พอพูดถึงนี้ปืบ ย้อนปืบ ๆ คนนี้มาจากไหน มาจากอุดร ขอนแก่นอะไรก็บอกได้ทันทีเลย นี่ละเรียกว่าพระญาณหยั่งทราบของพระองค์ ถึงเวลาแล้วก็เสด็จไปเลย มีพราหมณ์แก่เข้ามาทูลถามปัญหาที่ว่า อาย่าถามเรามาก เวลาเรามีน้อย เห็นไหมพระญาณหยั่งทราบตามนั้นเลยไม่เคลื่อนไหวคลาด รับผิดชอบต่อปัญหาแล้วให้พระอานนท์บวชให้พราหมณ์แก่คนนั้น ที่แรกเข้ามา

พระอนันท์ห้ามไม่ให้เข้ามา เพราะพระองค์ทรงเพียบหนักแล้ว ไม่ให้เข้าไปรบกวน ทรงรับสั่งให้เข้ามาทันทีเลย

เข้ามา ก็ เอ้า เรามานี้ก็เพื่อพราหมณ์คนหนึ่ง นั้นเห็นใหม่ละ บ๊ีบแล้ว มาด้วยเหตุด้วยผลทุกอย่างที่จะมาปรินิพพานที่นี่ เพราะอะไรบ้าง เมืองกุสินาราเป็นเมืองเล็กเมืองน้อย ข้าศึกสงครามจะไม่เกิด สมกับศาสดาองค์เอกสอนโลกเพื่อความสงบร่มเย็น เวลาไปตายที่ไหนก็จะไปก่อไฟก่อไฟเผาโลกให้พินาศ มันเข้ากับศาสดาไม่ได้ พระองค์ทรงทราบไว้หมดแล้ว นี่ละพระญาณที่ยังทราบรอบไป ส่วนพระทัยที่บริสุทธิ์นั้นผางขึ้นตั้งแต่วันตรัสรู้ที่แรก วันเดือนหกเพ็ญ ตั้งแต่วันนั้นแล้วบริสุทธิ์สุดส่วนเลยตลอดไป ตลอดไปคือเที่ยงนั่นเอง

อย่างที่ท่านหล้าเขียนไว้ นั้น เราไปภูจ้อก้อเราไปอ่าน นั้นเห็นใหม่ไม่ได้ค้ำกันนะ เราจำไม่ได้แต่ลงบ๊ีบทันทีเลย เห็นใหม่ละค้ำกันได้ที่ไหน นิพพานไม่ใช่ผู้รู้ แล้วอะไรพูดต่อไปนั้น คือธรรมชาติที่ว่านิพพานคือผู้รู้ มันอยู่ในวงชั้นนี้เท่านั้น ที่รู้เด่น ๆ ชัด ๆ อยู่ในวงชั้นนี้ นะ ที่สุดจุดหมายปลายทางที่ใครจะคาดไม่ถึง แต่ตัวเองรู้หากพูดไม่ได้เลย อันนั้นละที่ท่านพูด นิพพานไม่ใช่ผู้รู้คืออันนั่นเอง ท่านพูดบ๊ีบเข้ากันทันทีเลย นั้นเห็นใหม่ละเราพูดจริง ๆ เราหาที่ค้ำท่านไม่ได้ท่านหล้าพูด เอ้อ อย่างนี้ซี เข้าบ๊ีบเลยทันที คำนี้เราก็ไม่เคยพูด รู้ก็รู้อยู่ธรรมดาไม่เคยพูด พอไปเห็นท่านหล้าที่เขียนไว้ นิพพานไม่ใช่ผู้รู้ นั้น ผู้รู้จริง ๆ มันเต็มอยู่นี้ที่โลกเห็นกันอยู่รู้กันอยู่เต็มตัว ๆ นี้ บริสุทธิ์แล้วก็ว่าผู้รู้จะเป็นนิพพาน ไม่ใช่

อันนั้นคืออะไร อันนั้นเหลือที่จะประมาณ คือมันเลยสมมุติที่จะพูดแล้ว เหลือที่จะประมาณ ท่านเขียนไว้ข้างหน้านั้นว่าเหลือที่จะประมาณ รับทันทีเลย คือมันเหลือที่จะมาพูดมาอะไรถูกได้แล้ว มันเลยไปหมดพูดไม่ได้แล้ว อย่างพระอนุรุทธะว่า พอท่านก้าวออกจากจุดตถุณานที่สี่จะเข้าถึงเรื่องนามธรรม คืออากาศานัญจายตะ ก็ไม่ไป รูปธรรมก็คือฉาน ๔ นี้ ผ่านมาแล้วไปตรงกลางเลย นิพพานที่ตรงกลางเลย ที่นี้ปรินิพพานแล้ว พระอนุรุทธะไม่ได้พูดต่อไปเลยว่า นิพพานแล้วท่านไปอยู่ที่ไหน นั้นละ จุดนั้นละอันนั่นเอง ละ ที่ว่าเหลือประมาณที่จะพูดได้แล้ว แล้วสูญที่ไหน

เราฟังซิ พระพุทธเจ้าที่ทรงบริสุทธิ์เต็มที่แล้วเวลาเข้าฉาน เข้าปฐมฉาน ทุติยฉาน อะไรเป็นผู้ไปเข้า ธรรมชาตินั้นละเข้าปฐมฉาน ทุติยฉาน จนกระทั่งถึง สัญญาเวทิตนิโรธ เข้าไปโดยลำดับคือผู้บริสุทธิ์นี้เองเข้า ผู้เห็นเห็นอยู่นั้นรู้อยู่นั้น สูญไปไหนผู้บริสุทธิ์ ถ้าสูญไปแล้วไม่มีแล้ว ใครไปเข้าปฐมฉาน ทุติยฉาน จนกระทั่งถึง สัญญาเวทิตนิโรธ

แล้วย้อนหน้าย้อนหลังลงมาคืออะไร นั่นละคือธรรมชาติที่บริสุทธิ์ เวลาที่มีสมมุติอยู่พระอนุ
รุทธะก็พูดได้ เวลาที่ท่านเข้าฌานนั้น ๆ คือมีที่พาดพิงอยู่ ถึงฌานไหนก็บอกฌานนั้น ๆ

พูดได้ตอนนี้ พระจิตที่บริสุทธิ์นั้นแหละ ก้าวเข้าสู่ฌานนั้นฌานนี้ไปเรื่อย ๆ ย้อน
หน้าย้อนหลังก็คืออาศัยความบริสุทธิ์ ฌานนั้นฌานนี้เป็นสมมุติทั้งหมดนะ ที่นี้พอก้าว
ออกจากนี้ รูปฌาน ๔ อรูปฌาน ๔ แล้วออกมานี้ ที่นี้ปรินิพพานแล้วหมดแล้วนะนั่น ไม่มี
มีอะไรที่พาดพิง พูดไม่ได้แล้ว พูดได้เพียง เอ้อ ที่นี้ปรินิพพานแล้ว ไปอยู่ไหนพูดไม่ได้
เลย

นี่ละฟังซิ เราดูตรงที่ว่าที่เสด็จเข้าฌานนั้นฌานนี้ เสด็จย้อนหน้าย้อนหลัง นี่ละเวลา
มีสมมุติอยู่ นำออกมาพูดได้ ธรรมชาติที่บริสุทธิ์นั้นพูดไม่ได้ แต่นั่นละที่ว่าเข้าฌานนั้น
ฌานนี้ พอออกจากนี้ไปแล้ว เออ ที่นี้ปรินิพพานแล้วหมด ไม่มีที่จะพูด ที่นี้ปุ่ฤษณมันชน
เข้าไปอีกนะ ไม่มีที่จะพูดมันก็บอกว่าสูญไปเลย อะไรหมดความหมายไปเลย คือเลยพวก
หุหนวกตาบอดไปหมดแล้ว ให้มันงมเงากันอยู่ที่นี่ พระพุทธเจ้า พระอรหันต์ ทั้งหลายท่าน
ไม่มม ให้พวกนี้มันงมกันอยู่ งมเงากัน

นี่ละละเอียดขนาดไหนธรรมชาตินั้น ดังที่ท่านล้าท่านว่า นิพพานไม่ใช่ผู้รู้ ธรรม
ชาติอันนั้นรู้ มันเหนือทุกสิ่งทุกอย่างจนหาจุดหมายไม่ได้เลย จึงยอมรบกวนกันทั้งต้นทั้ง
ปลาย เออ อย่างนั้นซิมันถึงใจ นี่ละที่ว่าความรู้ทั้งหมดนี้มาอยู่ในชั้นธ อยู่ในนี้ รู้อะไร ๆ
อยู่ในชั้นธ อันนี้เวลานั้นจะดับหมดนะ ในส่วนสมมุติทั้งหมดนี้จะดับไปหมด เรียกว่า
สมมุติจะดับตอนสุดท้ายของพระอรหันต์ก็คือชั้นธดับ ลมหายใจดับแล้ว ชั้นธดับพริบ
สมมุติดับหมดในเวลาอันสั้นเลย นั่นละที่ว่าหาประมาณไม่ได้คืออันนั่นเอง ว่านิพพานไม่ใช่ผู้
รู้คือไม่ใช่ชั้นธที่รู้จักกันอยู่ทุกผู้ทุกคน ทั้งพระอรหันต์ทั้งปุ่ฤษณรู้จักกันอยู่ในรอบนี้ ใช้ชั้นธใช้
สมมุติทั้งนั้นแหละ สมมุติในชั้นธ ในวงชั้นธไม่มีอะไรกำเริบเลียบสาน หากเป็นหากมีของ
มันอยู่ในนั้น

มันก็เหมือนทางจิ้งเหลนขาดนี้แหละ มันดินของมันดุกดิก ๆ ของมันไปตาม
ประสาของมัน นี่ความคิดความปรุง สัญญา อารมณ์จำได้หมายรู้ มันก็เหมือนทางจิ้งเหลน
ขาดดุกดิก ๆ อยู่ในวงชั้นธไม่นอกเหนือจากนี้ไป เพียงเท่านั้น อะไรแสดงขึ้นมาก็เพียงเท่า
นี้ แล้วเกิดกับดับ ๆ มันไปพร้อมกัน ๆ อยู่ในชั้นธนี้ นี่เรียกว่าสมมุติในชั้นธของท่าน
สมมุติวาระสุดท้าย สมมุตินี้ดับแล้วก็หมดเลยไม่มีอะไรแหละ อันที่ว่าเลยความคาดความ
หมายเสียทั้งหมด นั่น อันนั้นออกแล้ว

ในชั้นนี้ก็มีเท่าไรมันก็เป็นสมมุติทั้งหมด รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เหล่านี้ ความรู้ที่ครอบอยู่ในประสาทส่วนต่าง ๆ ให้รู้นั้นรู้นี้ก็ออกมาจากธรรมชาติอันใหญ่ที่บริสุทธิ์ แต่ไม่ใช่อันนั้น แน่ เป็นอย่างนั้นนะ รอบกันอยู่นี้ พอดับนี้แล้วก็หมดไม่มีอะไรเหลือเลย พวกกันจำ ตั้งหน้าไปภาวนา ถ้าลงรู้ถึงอันนั้นแล้วไม่ถามกันเลยแหละ มีก็ร้อยก็หมื่นก็แสนก็ล้านองค์ก็ไม่ถามกัน เป็นธรรมชาติแบบเดียวกันหมด นี่ละที่เลิศสุดยอดคือจิตดวงนี้แหละ ดวงไม่เคยตาย เลวสุดขีดก็คือจิตดวงนี้เอง เวลาถึงขั้นมันเลวก็เลว เช่น ตกนรกหมกใหม่ นรกอเวจีนี้เลว ๆ สุดขีด แต่ไม่ยอมฉิบหายก็คือจิตดวงนี้เอง ไม่มีคำว่าฉิบหาย พื้นตัวขึ้นมาจากบาปจากกรรมที่ล้นบาปล้นกรรมลงไปแล้ว เป็นความดี ความดีสืบต่อจนกระทั่งถึงวิมุตติหลุดพ้นก็อันนี้เอง อันที่วามหันตทุกข์ แล้วบรมสุขก็อันนี้เอง

นี่ก็มาแยกพูดเฉย ๆ นะ ที่ว่าบรมสุข นิพพานัน ปรหม์ สุขุ พระนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง แยกออกมาเพื่อให้โลกได้พอมีกุญหมายป้ายทางไว้เท่านั้น ธรรมชาตินั้นจริง ๆ แล้วไม่ได้เลย ไม่ได้เท่านั้นละ นี่ละที่พระพุทธเจ้าทรงท้อพระทัย คือธรรมชาตินั้นกับโลกที่หยาบที่สุดกับธรรมชาตินั้นจนถึงคาดไม่ได้แล้วมันเข้ากันไม่ได้ จะทำยังไง ทรงท้อพระทัยไม่อยากสั่งสอนสัตว์โลกต่อไป

ถึงมาพิจารณาคุยเขี่ยขุดค้นดู มันจะเลวทั้งหมดนั้นหรือ ในโลกอันนี้หรือในภุเขาลูกนี้มันจะเลวไปเสียทั้งหมด ไม่มีอะไรมีราคาราคาติดอยู่บ้างหรือในโลกอันนี้หรือในภุเขาลูกนี้ จึงพิจารณาคุยเขี่ยขุดค้นลงไป ถึงได้ปรากฏแร่ธาตุประเภทต่าง ๆ ที่มีคุณค่าหนักเบาต่างกัน มากน้อยต่างกันก็เห็นในนั้น อ้อ นั่นถึงได้ยอมรับว่ามี ไม่ใช่จะเป็นบุตรเป็นคุณเสียอย่างเดียว ที่แทรกอยู่ในบุตรในคุณในสัวมในถานยังมี นั่นละพยายามคุยเขี่ยคือสอนสัตว์โลกก็ ในแร่ธาตุเหล่านี้แหละ ถ้ามันกองเป็นบุตรเป็นคุณไปเสียโดยถ่ายเดียวแล้ว พระองค์จะไม่สอนโลกเลย สอนไปหาอะไรสอนบุตรสอนคุณมีอย่างหรือ ที่สอนคืออันไม่ใช่บุตรยังมีอยู่ เป็นแร่ธาตุที่ทรงคุณค่าไว้ต่าง ๆ กันอยู่ในนั้นยังมี จึงต้องทรงสั่งสอนสัตว์โลกต่อไป

โลกนี้มันหนา แล้วยิ่งนับวันจะหนาขึ้นนะ อย่าเข้าใจว่าจะบางลง ธรรมะพระพุทธเจ้าจะค่อยถูกเหยียบย่ำทำลายลงไปเรื่อย ด้วยความรู้ความเห็นของกิเลสที่มีอยู่ภายในใจของสัตว์ ต่างคนต่างเห่อต่างเหิม ต่างคนต่างดีดต่างดี้น ด้วยอำนาจของกิเลสจุดไปลากไปไม่เห็นตัวของมันแหละ เห็นแต่พลังของมันหนุนให้ออยาก ๆ อยากรู้้ออยากเห็น อยากเป็นอย่างนั้นอยากเป็นอย่างนี้ ความออยากนี้แหละหนุนให้ดิ้นกันอยู่อย่างนี้ ผลที่ได้มานั้นก็คือความทุกข์ ก็พัวพันกันไปนั้นแหละ ไม่ได้ไปไหน

นี่ละโลกเป็นอย่างนี้ ไม่มีอะไรแปลกต่างจากนี้ไป โลกที่เราอยู่นี้ยังดี นี่เป็นโลกมนุษย์ ยังมีบาปมีบุญแทรกอยู่ในโลกที่หนาแน่นด้วยกิเลสอยู่บ้างนะ ถ้าไม่มีกรรมแทรกอยู่ด้วยแล้ว เขาเรียกว่า โลกกันตโลก โลกที่มันมีตมันบอดที่สุดก็คือโลกมนุษย์เราที่ไม่มีกรรมเลย ถูกกิเลสเหยียบย่ำทำลายเป็นเจ้าอำนาจ แผ่พังพานไปหมดทั่วโลกดินแดน ใครมีความรู้อะไรขึ้นมาอีกอวดตนอวดตัว ว่าดีว่าดีว่าเด่น ความรู้เหล่านี้เป็นความรู้ของกิเลส จะทำโลกให้ฉิบหายได้ด้วยกันทั้งนั้น ความรู้ของธรรมรู้มากเท่าไรยิ่งอ่อนยิ่งนึ่มไม่มีอะไรนึ่มยิ่งกว่าธรรมนะ ธรรมมีในใจมากน้อยนึ่ม ยิ่งใจบริสุทธิ์ทั้งดวงไม่มีอะไรนึ่มเกินเลยนั้นละต่างกันอย่างนั้น เป็นเรื่องของธรรม จะมีการเบียดเบียนกันมีการทำลายกันเพราะความรู้ของธรรม ความเป็นธรรมไม่มี จะมีมากน้อยในเรื่องการกระทบกระเทือนมีจากกิเลสทั้งนั้น จะเอาไฟเผาทั้งโลกนี่ก็คือกิเลสตัวทะเลใหญ่ อำนาจบาตรหลวงใหญ่โตว่าตัวนี้ใหญ่ที่สุด ๆ ไม่ได้คิดถึงว่าใหญ่ที่สุดกับเล็กที่สุดมันก็คือความตายทับหัวมันอยู่ด้วยกันนั้นแหละ

มันไม่ได้คิดนะ มันจะใหญ่ขนาดไหน มันไม่ได้อยู่คำฟ้ามันจะตายด้วยกัน ในเวลานั้นมันกำลังทะนงอยู่ในภายในจิตใจ ว่าตัวรู้ตัวฉลาดตัวสามารถไม่มีใครเสมอเหมือนได้แล้วก็เหยียบย่ำทำลายกันไป เหยียบไปเหยียบมาทั้งเขาทั้งเรามันก็แหลกไปด้วยกัน นี่ละความรู้ของกิเลสไม่มีจะทำให้ใครมีความเจริญรุ่งเรืองผาสุกได้นะ ถ้าไม่มีกรรมเข้าแทรก ๆ แล้วต้องเสียไปโดยลำดับลำดับ จึงต้องมีกรรมแทรกเสมอ เรื่องของโลกของกิเลสล้วน ๆ แล้วมีแต่ล้มตัวไปเรื่อย ๆ แหละ ล้มตัวที่สุดคือกิเลส ชอบยกชอบยกที่สุดไม่มีอะไรเกินกิเลส มันเป็นอยู่ในหัวใจของสัตว์ ใครไม่ได้ตั้งเป็น มันหากเป็นมันหากหนุของมันเองอยู่ในนั้นแหละ

พออันนี้สลายลงไปหรือว่าดับลงไปโดยสิ้นเชิงแล้ว ไม่มีอะไรที่จะมายกมายอปอปั่นมากดมาถ่วงอย่างนี้ไม่มี พอดีด้วยความสุดยอดแล้ว ความพอดีของธรรมสุดยอดแล้วคือผู้สิ้นทุกข์ ธรรมธาตุนั้นคือความพอดีสุดยอดแห่งธรรมที่ผู้ได้บรรลุเรียบร้อยแล้ว ดังพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ พ้นภัยแล้วโดยสิ้นเชิงตลอดไปเลย เราจะอุตสาหะพยายามบำเพ็ญคุณงามความดีของเรา ทุกข์เพียงเท่านี้ทำไมเราจะบำเพ็ญไม่ได้ เพื่อความดีอันนั้นของเรา ผลนั้นแหละจะลากเซ็นเราไปให้ถึงความที่ว่าสุดยอดตลอดไปเลย พ้นจากทุกข์โดยประการทั้งปวง ตลอดไปเลย

นี่เกิดจากความพยายามของเรา ต้องอุตสาหะพยายาม เราจะปล่อยให้กิเลสค้นหาพาทำงานนี้มีแต่จมตลอดนะ ให้พินด้วยกิเลสพาทำงานไม่มี จมตลอด ๆ จมมากจมน้อย

ตามแต่ที่จะหลงตามมัน ถ้าเราพื้นตัวของเรตต่อสู้กับมัน แก้ไขตัดแปลงตนไปเรื่อย ๆ ทางธรรมะนี้ก็จะมีการล้มลุกขึ้นมากขึ้น ๆ ต่อไปทางด้านธรรมะก็แสดงฤทธาศักดานุภาพออกเหนือกิเลสโดยลำดับลำดับ ดังที่เคยพูดในปัจจุบันของนักภาวนา เห็นประจักษ์ทั้งเรื่องธรรมทั้งเรื่องกิเลส เห็นไปพร้อม ๆ กัน ดังที่เคยพูดเสมอว่า กิเลสที่มันฝังอยู่ในหัวใจสัตว์นั้น มันทำงานเพื่อวัฏจักรวัฏวนของสัตว์เป็นอัตโนมัติ ไม่มีใครบอกใครบังคับบัญชา มันก็หมุนตัวของมันไปเองเพื่อเป็นกิเลส แล้วก็เพื่อความทุกข์ของสัตว์ไปในตัว นี่มันทำงานของมันเป็นอัตโนมัติในทุกหัวใจสัตว์

ไม่มีใครอยู่เฉย ๆ โดยกิเลสไม่ได้ทำงานเป็นอัตโนมัติในหัวใจของแต่ละดวง ๆ บรรดาสัตว์โลกด้วยกัน อันนี้เราจะเข้าใจว่ามันมีแต่กิเลสหรือทำงานโดยอัตโนมัติ เมื่อไม่มีธรรมมันก็มีแต่กิเลสที่นั่นแหละ พูดอย่างนี้ได้ นะ ที่นี้ธรรมก็มีอยู่ในใจดวงเดียวกันแหละ แต่ธรรมกระตุกกระตักไม่ได้เพราะตอนนั้นกิเลสมีอำนาจมาก ก็มีแต่กิเลสแสดงฤทธิ์แสดงเดชตลอดเวลา ที่นี้เราก็เป็นเจ้าของของใจดวงเดียวกันนี้ ทำไมเราจะไม่รับผิดชอบใจเราก็อึดสู้กันบ้างละซิ นั้น เมื่อสู้กันไปสู่กันมากกับความขี้เกียจขี้คร้าน ความท้อแท้อ่อนแอ ความไม่เอาไหนเป็นเรื่องของกิเลสทั้งนั้น พัดอันนี้เข้าไปได้วันละเล็กละน้อย ต่อไปหนาแน่นขึ้น ๆ สุดท้ายก็ก้าวเข้าสู่เครื่องเทียบเคียงกันวัดดวงกันได้

คือธรรม เมื่อเวลาธรรมราบรื่นแล้วคนหนึ่ง ๆ เอาอย่างหยาบ วันหนึ่งเมื่อสมบัติมีอยู่แล้วไม่ได้ให้ทานอยู่ไม่ได้ นั่นเห็นไหมละ เริ่มแล้วนะนั่น มันไม่สบายใจ พระธรรมท่านเตือนตลอดอยู่ในหัวใจ วันนี้ไม่ได้ทำบุญให้ทานหรือไม่ได้ภาวนาเลยอยู่เฉย ๆ อย่างสัตว์น้อยอยู่ไม่ได้ นะ นี่แหละธรรมเริ่มเตือนแล้วนะ อยู่ไม่ได้ต้องมีธรรมแฝงอยู่ตลอด เกาะอยู่ตลอดไม่มากก็น้อยให้ได้เกาะอยู่เรื่อย ๆ นี่ละเริ่มแล้วนะ นั่น ครั้นต่อไป ๆ จิตใจกับธรรมแน่นหนามันคงขึ้น เรื่องของกิเลสที่เคยสร้างอุปสรรคให้เราค่อยจางไป ๆ ทางนี้หนาแน่นขึ้น ๆ ย่น ๆ เข้ามาเลย สุดท้ายเรื่องธรรมในใจก็เริ่มเป็นอัตโนมัติขึ้นมา ชำระกิเลสซึ่งเป็นเครื่องกีดขวางตลอดนั้นลงไปโดยลำดับลำดับ ธรรมะมีกำลังมากขึ้นกลายเป็นธรรมะอัตโนมัติ เอ้า เข้าไปสู่การชำระจิตใจที่จะเอาใจนี้ให้หลุดพ้นประจักษ์ ขึ้นฟาดถึงภาวนา เข้าถึงขั้น ภาวนามยปัญญา นี้ไม่มีรอที่นี้ นะ

นี่ละธรรมจะเริ่มทำงานโดยอัตโนมัติของตัวเอง แก้กิเลสเป็นอัตโนมัติโดยไม่ต้องบังคับบัญชาเลย ธรรมจะทำงานแก้กิเลสเอง นี่เรียกว่า ภาวนามยปัญญา เป็นการดำเนินเพื่อฆ่ากิเลส ชำระกิเลสไปโดยลำดับ ไม่ว่าจะยืน ว่าเดิน ว่านั่ง ว่านอน เว้นแต่หลับเท่านั้น พอตื่นนอนขึ้นมานั่งงานเพื่อแก้กิเลสโดยอัตโนมัตินี้จะก้าวไปพร้อม ๆ กันเลยจนกระทั่ง

หลับ นี่ละที่นี้อันนี้แน่แล้วเรื่องความพันทุกข์ไม่ต้องบอก จับสายทางได้แล้วที่นี้ก็หมุนไปเรื่อย ๆ คำว่าอัตโนมัตินี้ความคล่องแคล่วว่องไวยังเปลี่ยนตัวไปเรื่อย ๆ นะ ละเอียดเข้าไปเรื่อยจนก้าวเข้าสู่ มหาสติมหาปัญญา มหาสติปัญญา นี้เรียกว่าซึมซาบไปเลยเทียว ความรวดเร็วก็ไม่มีอะไรสู้แหละ คล่องแคล่วว่องไว

นี่ละถึงขั้นธรรมที่ทำงานแกกิลเลสเป็นอัตโนมัตติ แก้วฏวน หักแก้ววนลงจะไม่ให้มันหมุนพาเกิดแก่เจ็บตายต่อไปอีก ธรรมประเภทนี้หนาขึ้น ๆ หักลง ๆ ภายในใจกิเลสตัวใดโผล่ออกมาไม่ได้เลย เอาถิ่นอยู่ภายในใจ เพราะใจเป็นตัวท่องเที่ยวเป็นนักท่องเที่ยว ที่นี้หนาเข้า ๆ ก็มีแต่ธรรมเต็มตัว ๆ เรื่องความเพียรไม่ต้องพูด ได้รู้เอาไว้ ๆ มันเร่งเกินไปนี่ทำจนถึงได้สอนให้เร่งภาวนา ถ้าเมื่อมันเร่งจนเกินไปเจ้าของเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าด้วยการพิจารณา เพราะการพิจารณาก็เป็นงานประจำใจ งานปัญญานั้นแหละพิจารณา ก็เรียกว่าทำงาน เมื่อทำหนักไป ๆ มันจะเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า เอ้า ถอยเข้ามาพักสมาธิเสียก่อน เข้ามาสมาธิคือเข้าสู่ความสงบ

เราเคยทำสมาธิได้ความสงบยังงี้ให้ทำความสงบอย่างนั้น ในเวลานั้นไม่ยุ่งถึงเรื่องปัญญา สติปัญญาที่จะแกกิลเลสอันนั้นไม่มี มีแต่สติที่ประจำกับสมาธิอยู่ด้วยกัน ให้จิตสงบเย็น นั่นละตอนพักงาน การพักงานนี้แกกิลเลสก็ไม่แกก อะไรก็ไม่แกก กิเลสจะเกิดก็ไม่เกิด พักสบายเป็นกำลัง พอพักจิตที่เป็นสมาธิได้กำลัง ถอยออกไปที่นี้ นี้เรียกว่าเราพักผ่อนนอนหลับ พักผ่อนรับประทานอาหารเรียบริ้อยในส่วนร่างกาย ออกจากนี้มีกำลังแล้วที่นี้กำลังอันนี้แหละที่จะพาไปฟาดฟันกับกิเลสต่อไป เวลาก้าวเดินทางด้านปัญญาไม่ต้องห่วงสมาธิ หมุนทางพิจารณา เรื่องเหล่านี้อันนี้มันเกิดขึ้นมาจากไหน มันเกิดขึ้นจากจิต กิเลสเวลารวมตัวแล้วจะเห็นชัดเจนว่าเกิดขึ้นจากใจเท่านั้นไม่เกิดที่อื่น ธรรมก็เกิดขึ้นจากใจไม่เกิดที่อื่น ท้องฟ้ามหาสมุทรกว้างแคบขนาดไหนไม่มีความหมายทั้งนั้น

มันมีความหมายอยู่กับจิตซึ่งเป็นตัวนี้รู้นี้ รู้หมด อะไรจะมารู้ สุข ทุกข์จะมารวมที่ใจดวงนั้นแหละ รวมเข้า ๆ นี่ละเรียกว่าละเอียดเข้าไป ๆ ทางแคบเข้าไปแล้วหดย่นเข้ามาทางที่จะหลุดพ้นหดย่นเข้ามา ๆ นิพพานประหนึ่งว่าอยู่ชั่วเอี่ยม ๆ นี่ละท่านว่าผู้มีความเพียรกล้า ได้รู้เอาไว้นะ ที่จะให้เป็นเพียรพยายามไม่มี นี่ละถึงขั้นธรรมแกกิลเลสโดยอัตโนมัตติมันมีเหมือนกันแต่เราไม่รู้ แม้แต่กิเลสสร้างตัวเองเป็นอัตโนมัตติในหัวใจของสัตว์ก็ไม่ว่านะ สัตว์โลกไม่ว่านะ ต้องผ่านอันนี้เข้าไปเสียก่อน เมื่อผ่านทางด้านจิตตภาวนาถึงรู้ได้ชัด อ้อ แต่ก่อนกิเลสมันเป็นอัตโนมัตติมันสร้างผลประโยชน์ของมันบนหัวใจสัตว์ สร้าง

ความทุกข์ความลำบากในหัวใจสัตว์มานานเป็นอัตโนมัติของมัน ไม่มีใครบอกมันก็เป็นของมันเอง นี่มันก็รู้อย่างนี้ พอธรรมอันนี้ก้าวขึ้นแล้ว ธรรมอัตโนมัติสติปัญญาอัตโนมัติ ความเพียรเป็นอัตโนมัติ ทั้งหมดเป็นอัตโนมัติแก๊กละไปโดยลำดับลำดับ มันก็ทราบเรื่องของกิเลสละชิที่นี่

เมื่อมันก้าวเข้าถึงขั้นที่ว่า ชำระกิเลสโดยอัตโนมัติแล้วไม่มีวันมีคืน มีแต่เวลาหลับนอน หลับนอนก็ต้องได้รู้เอาไว้ไม่งั้นมันจะไม่ยอมนอนมันเพลิน เพลินในการที่จะให้หลุดพ้น เพราะทุกข์นี้แสนสาหัสมันเห็นประจักษ์หมดแล้วในหัวใจของตัวเองนั่นแหละ แต่ก่อนมันไม่รู้มันคลุกเคล้าไปทั้งแกลบทั้งรำทั้งก้าง ทั้งกระดูก เคี้ยวกันไปกลืนกันไป ดัดคอกันไปคาคอกันไปเป็นอย่างนั้นนะ แต่เวลามันรู้แล้วอะไรมันคัดออก ๆ เอาแต่เนื้อล้วน ๆ นั่น จากนั้นแล้วก็เข้าถึงจุดละนะ ไม่พ้นไปได้ละยังงี้ต้องเอาให้ได้ทีเดียว ไม่พ้นมือไปได้ที่หลุดพ้น เมื่อถึงขั้นแล้ว

นี่ละธรรมมีอำนาจเป็นอย่างนั้น ไม่ใช่มีอำนาจแต่กิเลสอย่างเดียวบนหัวใจสัตว์ ธรรมก็มีอำนาจบนหัวใจสัตว์ บนหัวใจสัตว์ บวกกิเลสด้วย ว่ากิเลสจนขาดสะบั้นลงไปแล้วติดผางขึ้นมาเท่านั้น ถ้ามหาอะไรที่นี้ นั่น นิพพานอยู่ที่ไหนถ้ามหาอะไร ใครเป็นคนทุกข์เดี๋ยวนี้ นิพพานไม่ได้เป็นทุกข์เป็นสุขอะไร ตัวที่รู้นี้มันเป็นอะไรนี้ มันหมดเหตุหมดปัจจัยแล้วมันก็รู้อเอง นิพพานอยู่ที่ไหนไม่ต้องถาม นั่น ตัวทุกข์อยู่ที่ไหน เมื่อเวลาแก้กันไปแล้วมันก็จะเจอกันทั้งสุขทั้งทุกข์ ทุกอย่างอยู่ในหัวใจนั้นหมดมันก็รู้กันตรงนั้นเอง ให้พากันตั้งอกตั้งใจนะ

วันนี้ ทูลกระหม่อมฟ้าหญิงจุฬารัตน์ ท่านได้อุตสาห์เสด็จมาเยี่ยมโปรดเมตตาพวกเราเสมอ ๆ พวกเราก็ให้ได้ภาวนาตามเสด็จท่าน ท่านเสด็จมานี้ก็เพื่อภาวนา มากกราบครูบาอาจารย์ ตั้งแต่มาพระจิตนั้นเป็นกุศลตลอดมา วันนี้จะไปกราบไปเยี่ยมครูบาอาจารย์ท่านพ่อบัว ท่านมาท่านเป็นกุศลตลอดมา แต่ท่านพ่อบัวเวลาลูกจะมาเยี่ยม หลับครอก ๆ อยู่ก็ไม่รู้จะอันนี้เราก็ไม่รับรอง ตรงนั้นนะ เอาตรงที่ท่านมาก็แล้วกัน ไอ้เราไม่ได้เรื่อง เรื่องของเราไม่ได้เรื่อง เอาเรื่องของท่านเป็นเรื่องของพวกเรานี้อีก ให้เป็นคติบำเพ็ญกุศลตามเสด็จท่าน ท่านเอาจริงเอาจังมากนะ ทรงภาวนาไม่ได้หยุดได้ถ้อย เราอย่าไปกีดขวางท่านนะ ไปต่อสู้อย่างนี้เข้าศึกต่อท่าน ท่านมาวัด วัดนี้ไม่ใช่เป็นวัดก่อเข้าศึก ท่านมาท่านเร่งทางด้านจิตใจ จิตตภาวนาทางบุญทางกุศล เราเร่งทางความซื่อเกียจซื่อคร้าน ท้อแท้อ่อนแอสู้กับท่านใช้ไม่ได้นะ เข้าใจหรือ อย่าทำอย่างนี้นะ พากันจำเอา

วันนี้ท่านเสด็จมา ไม่มีอะไรแหละท่านเสด็จมาเยี่ยมพวกเรา มากกราบครูบาอาจารย์ เห็นพระเจ้าพระสงฆ์ก็เป็นสิริมงคลแก่หูแก่ตาแก่จิตใจ เป็นมงคลอยู่ที่นี้ ถ้าไปเจอไปเห็น สิ่งที่ไม่ดีเข้ามา ก็เป็นพินเป็นไฟมาเผาไหม้หัวใจเรานั้นแหละ จึงว่า สมณานุญ ทศสน์ การเห็นสมณะเป็นมงคลอันสูงสุด เอตมฺมฺมงคลมุตฺตมํ สมณะคืออะไรท่านแยกไว้เป็น ประเภท สมณะ คือผู้สงบกาย วาจา ใจ จากบาป รวมแปล แต่สมณะนั้นมีหลายประเภท

สมณะที่ ๑ คือ พระโสดา

สมณะที่ ๒ คือ พระสกิทาคา

สมณะที่ ๓ คือ พระอนาคา

สมณะที่ ๔ คือ พระอรหันต์

ได้เห็นสมณะเหล่านี้เป็นมงคลอันสูงสุด ๆ จิตใจก็ยิ้มแย้มแจ่มใส ตาเห็นเป็น เครื่องมือของใจ ยิ้มแย้มเข้าไปสู่ใจ หูได้ยินยิ้มแย้มเข้าไปสู่ใจ ทุกสิ่งทุกอย่างสัมผัส สัมพันธ์เข้าไปสู่ใจ ใจเป็นผู้ยิ้มแย้มแจ่มใสในสิ่งที่เป็นมงคลทั้งหลายซึ่งมีอยู่รอบตัว และ ใจได้ไปสัมผัสกับสิ่งเหล่านั้นจากทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ผลประโยชน์เข้ามาสู่จิตใจเป็น มงคลมหามงคลแก่เรา พวกท่านจำเอานะ วันนี้ก็พูดเพียงเท่านี้แหละ ทูลกระหม่อมท่านก็จะ เสด็จกลับวันนี้ จากนั้นแล้วท่านก็จะไปเมืองนอก ไปเมืองนอกก็เพื่อชาติไทยของเรานั้นแหละ ท่านจะไปเพื่อใครถ้าไม่เพื่อพี่น้องชาวไทยทั่วประเทศ ได้อะไรมาก็มาแจกมาจ่ายทั่วประเทศไทย วันนี้ท่านมานับว่าเป็นมงคลแก่พวกเราทั้งหลายด้วย ต่อไปนี้ก็จะให้ศีลให้พร

ชมการถ่ายทอดสด ธรรมะหลวงตาวันต่อวัน ได้ที่

www.luangta.com หรือ www.luangta.or.th